

Ο φόβος του Θεού

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#)

Φωτο:koolnews.gr

Στο σημερινό λόγο εγώ ο ανάξιος και αδύνατος για τα καλά έργα, θέλω να σας αναφέρω μία από τις μεγαλύτερες αρετές του χριστιανισμού, το φόβο του Θεού, ο οποίος βοηθεί όλους μας να βαδίσουμε τη δύσκολη οδό της σωτηρίας, την επιτέλεση των εντολών του Θεού και των καλών έργων. Με αυτή την μεγάλη αρετή διέλαμπαν στον κόσμο οι άγιοι και εκλεκτοί του Θεού άνθρωποι.

Αγία Γραφή και Πατέρες για το θείο φόβο

Πρώτα πρέπει να εξετάσουμε τί μας λέει η Αγία Γραφή για το θείο φόβο. Ο Προφήτης Δαβίδ λέει ότι: «αρχή σοφίας φόβος Κυρίου», ο δε Σολομών λέει: «φό-βος Κυρίου είναι διδασκαλία και σοφία», ενώ στο βιβλίο Σοφία Σειράχ διαβάζουμε ότι ο φόβος του Κυρίου είναι α-νώτερος από κάθε αρετή. Στις Παροιμίες (14, 27) διαβά-ζουμε ότι ο φόβος του Θεού είναι πηγή της ζωής, και στη Σοφία Σειράχ ότι είναι η ρίζα της σοφίας. Κατά τον Προ-φήτη Ησαΐα (33,5) ο φόβος του Θεού είναι αιώνιος θησαυ-ρός της δικαιοσύνης, ενώ κατά τον Προφήτη Ιερεμία

(39,40) ο φόβος του Κυρίου είναι δώρο του Θεού.

Από τους Αγίους Πατέρες αρκετοί μας μίλησαν για τον θείο φόβο. Ο άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης λέει ότι ο φόβος του Θεού είναι αρχή των καλών έργων, ενώ ο άγιος Ισαάκ ο Σύρος ότι είναι η αρχή της αληθινής ζωής του ανθρώπου. Ο άγιος Εφραίμ λέει ότι ο φόβος του Κυρίου είναι σαν ένα δίκκοπο σπαθί το οποίο κόπτει όλες τις κακές επιθυμίες και κάθε δαιμονική επίθεση κατά των μοναχών, και ο άγιος Συμεών ο Νέος Θεολόγος λέει ότι ο φόβος του Θεού είναι ένα ανίκητο όπλο της πίστεως. Ο Άγιος Ιωάννης της Κλίμακος τον παρομοιάζει με τον ήλιο, ο οποίος στέλλοντας μία ακτίνα στο δωμάτιο, αποκαλύπτει σ' αυτό και το μικρότερο σκουπίδι και τη λε-πτότερη σκόνη, ενώ σε άλλο μέρος ο ίδιος λέει ότι ο πλούτος του θείου φόβου είναι η αρχή της αγάπης προς τον Θεό.

Ο φόβος του Θεού, κατά τον άγιο Μάξιμο τον Ομολογητή γεννάται από την πίστη προς τον Θεό, ενώ ο Ιωάννης της Κλίμακος λέει ότι προέρχεται από τη γνώση του εαυτού μας (Λόγος 25ος). Ο Άγιος Πέτρος ο Δαμασκηνός λέει: «Γι' αυτό και εγώ είμαι τόσο κακός και χει-ρότερος από έναν άπιστο και δεν θέλω να εργαστώ για να βρω τη βαθιά πίστη και με αυτή να έλθω στο φόβο του Θεού και στην αρχή της σοφίας του Πνεύματος». Ο ίδιος άγιος διαιρεί τον θείο φόβο σε δύο είδη και συγκεκριμένα: «Είναι ο φόβος του Θεού που λέγεται και πρωταρχικός και ο άλλος ο τέλειος που γεννάται από τον πρώτο». Για τον πρώτο φόβο μάς ομιλεί η Αγία Γραφή, όταν λέει: «από το φόβο του Κυρίου αποφεύγει κάποιος το κακό» (Παροιμ. 15, 27) και πάλι: «Καθήλωσε με το φόβο σου τις σάρ-κες μου, διότι με τρομάζει η φοβερή κρίση σου»(Ψαλ. 118, 120). Αυτός ο πρώτος φόβος του Θεού ταιριάζει στους δούλους: «Απόφευγε κάθε είδος κακού και κάνε το καλό»(33, 15). Όσο ασκείται κάποιος στο αγαθό, άλλο τόσο αποκτά και το φόβο του Θεού, γνωρίζει και τα μι-κρότερα σφάλματά του, τα οποία ποτέ δεν τα είχε μέχρι τότε επισημάνει, επειδή βρισκόταν στο σκοτάδι της α-γνωσίας του. Να ένα παράδειγμα: Κάποιος βαδίζει τη νύκτα σ' ένα ολισθηρό δρόμο και γεμάτο λάσπη. Του συμβαίνει να πέσει και να λερωθεί, αλλά λόγω του σκό-τους της νύκτας δεν μπορεί να αντιληφθεί κατά πόσο λε-ρώθηκαν τα ρούχα του. Την επόμενη ημέρα, όταν ταξιδεύσει, βλέπει στο φως του ήλιου πόσο λερώθηκαν τα ρούχα του από τα λασπόνερα και τις βρωμιές. Το ίδιο συμβαίνει και με αυτόν που είναι αρχάριος στο φόβο του Θεού. Γνωρίζει ότι έπεσε και είναι λερωμένος, αλλά δεν γνωρίζει με λεπτομέρεια σε ποιά φοβερή κατάσταση βρίσκεται. Εισερχόμενος όμως στο πρώτο στάδιο του θείου φόβου αρχίζει να γνωρίζει τη ρυπαρότητα της ψυχής του και συνεχώς καθαρίζοντας τον εαυτό του από τα πάθη εισέρχεται στο δεύτερο στάδιο του θείου φόβου. «Ο φόβος Κυρίου α-γνός, διαμένων εις αιώνα αιώνος» (Ψαλμ. 18, 10).

Ο άγιος Μάξιμος ο Ομολογητής μάς εξηγεί σαφέ-στερα για τα δύο είδη του θείου

φόβου: «Ο φόβος του Θεού είναι δύο ειδών: ο ένας καθαρός και ο άλλος ακάθαρτος, επειδή και οι άνθρωποι άλλοι είναι ακάθαρτοι και άλλοι δίκαιοι. Οι δίκαιοι φυλάσσουν μέσα τους τον θείο φόβο με την καθαρότητα της συνειδήσεώς τους, ενώ οι αμαρτωλοί λαμβάνουν από τον Θεό το πρώτο είδος του θείου φόβου, που τους προκαλείται λόγω των αμαρτιών τους και των ενδεχομένων παιδεύσεων, εάν δεν μετανοήσουν. Ο καθαρός φόβος παραμένει πάντοτε και δεν σβήνει, κατά το ανωτέρω ψαλμικό, ενώ ο ακάθαρτος σβήνει και παρέρχεται με τη δύναμη της μετανοίας. Γι' αυτό, όταν ο Απόστολος έλεγε ότι αυτός που φοβάται δεν τελειώθηκε ακόμη στην αγάπη, είχε υπ' όψιν του το πρώτο είδος του θείου φόβου, ενώ, όταν ο Προφήτης Δαβίδ λέει ότι, όσοι έχουν τον θείο φόβο δεν στερούνται από τίποτε, έχει υπ' όψιν του το δεύτερο και τελειότερο είδος του θείου φόβου. «Μακάριος ανήρ ο φοβούμενος τον Κύριον, εν ταις εντολαίς αυτού θελήσει σφόδρα» (Ψαλμ. 111,1), δηλαδή αγαπά πάρα πολύ να εκτελεί τις εντολές του. Ένας τέτοιος άνθρωπος βρίσκεται στη θέση του υιού, κα-τά χάριν Θεού, επειδή δεν εργάζεται τις εντολές από το φόβο των βασάνων, αλλά μόνο από αγάπη προς τον Θεό.

Καρποί του θείου φόβου

Ας αναφερθούμε τώρα και στους καρπούς αυτής της ευλογημένης αρετής των αρετών. Πάλι η Αγία Γραφή μάς πληροφορεί ότι οι καρποί της είναι η αρχή σοφίας (Παροιμ. 1,7), «φόβος Κυρίου προστίθησιν ημέρας» (Παροιμ. 10,27), είναι πηγή της ζω-ής (Παροιμ. 14, 27), φυλάττει από το κακό (Παροιμ.8,13), είναι τιμή προς τον Θεό (Ψαλμ. 5,8). «Θα φοβηθείς τον Κύριον τον Θεό σου και μόνον Αυτόν θα λατρεύσεις» (Δευτ.6,13) ή «Δείξτε τη σύνεσή σας με την υποταγή και το σεβασμό σας με φόβο και αγαλλιάστε υπηρετώντας τον τρέμοντας» (Ψαλμ. 2,11).

Ο φόβος του Κυρίου μάς βοηθεί να εργαζόμαστε τη σωτηρία μας, κατά την μαρτυρία του Απ. Παύ-λου, ο οποίος συμβουλεύοντας τους Φιλιππισίους τους λέει τα εξής: «με φόβο και τρόμο να φροντίζετε τη σωτηρία σας» (2,12). Μας ενισχύει στην πραγματοποίηση των θείων εντολών στη ζωή μας (Δευτερ. 6,24), μάς βοηθεί στην απόκτηση της καθαρότητας και αγιότητας, όπως λέει ο Απ. Παύλος: «Αφού λοιπόν, αγαπητοί μου, έχουμε αυτές τις υποσχέσεις, ας καθαρίσουμε τους εαυτούς μας από καθετί που μολύνει το σώμα και τη ψυχή. Ας ζήσουμε μια άγια ζωή με φόβο Θεού»(Β' Κορ. 7,1). Επίσης μάς βοη-θεί να κρίνουμε τον συνάνθρωπό μας με δικαιοσύνη (Εξοδ. 18), μάς κάνει ευάρεστους ενώπιον του Θεού, όπως είναι γραμμένο: «αλλά δέχεται τον καθένα, σ' όποιον λαό κι αν ανήκει, αρκεί να τον

σέβεται και να ζει σύμφωνα με το θέλημά του»(Πράξ. 10,35). Μας αξιώνει από τον Θεό αμέτρητων δωρεών, ό-πως λέει το ψαλμικό: «Πόσο μεγάλο είναι το πλήθος της καλοσύνης σου, Κύριε, που έχεις κρύψει κάπου γι' αυτούς που έχουν μέσα τους το φόβο σου»(Ψαλμ. 30,20)·μας βοηθεί ν' αποκτήσουμε το θείο έλεος: «γιατί όσο αμέτρητη είναι η απόσταση του ουρανού από τη γη, τόσο αμέτρητο είναι το έλεος για όσους έχουν το θείο φόβο»(Ψαλμ. 102,11). Ο θείος φόβος μας δίνει παρρησία στην προσευχή μας προς τον Θεό, ο Οποίος και εισακούει τα αιτήματά μας: «Θα ικανοποιήσει τα δίκαια αιτήματα αυτών που τον φοβούνται και θα εισακούσει τις δεήσεις τους και θα τους σώσει»(Ψαλμ. 144,19), μας κάνει άξιους της ευλογίας του Κυρίου (Ψαλμ. 24,12), μας φυλάσσει από το φόβο και τρόπο των ανθρώπων, κατά το ψαλμικό (22,4): «Δεν θα φοβηθώ κανένα κακό επειδή εσύ είσαι μαζί μου», ενώ ο Κύριος μάς λέει: «Μη φοβηθείτε αυτούς που σκοτώνουν το σώμα, αλλά δεν μπορούν να σκοτώσουν τη ψυχή...» (Ματθ. 10,28).

Από τους θείους Πατέρες που μιλούν για τους καρ-πούς του φόβου του Θεού ο άγιος Ισαάκ ο Σύρος λέει: «Ο φόβος του Θεού είναι το θεμέλιο για το ταξίδι του ανθρώπου προς τους ουραμούς», ενώ ο άγιος Νικόδημος λέ-ει: «Ο φόβος του Θεού είναι πηγή, μητέρα και ρίζα της συνέσεως και όλων των αρετών». Ο θείος Γρηγόριος ο Θεολόγος λέει ότι ο θείος φόβος μάς βοηθεί στην εφαρ-μογή των εντολών του Κυρίου και στην καθαρότητα του σώματος. Όποιος απέκτησε τον θείο φόβο δεν φοβάται τίποτε κατά τον άγιο Ιωάννη της Κλίμακος, ο οποίος λέ-ει ακριβώς: «Όποιος έγινε δούλος του Θεού, δεν φοβά-ται τον Δεσπότη του, ενώ όποιος δεν έχει τον θείο φόβο, αυτός φοβάται ακόμη και τη σκιά του» (Λόγος 21ος).

Ιδού εν συνεχεία μερικά παραδείγματα αγίων ανδρών από την Αγία Γραφή, οι οποίοι ήταν άνθρωποι φο-βούμενοι τον Θεό: Ο πατριάρχης Νώε «χάρη στη πίστη του μολονότι δεν έβλεπε ακόμη τα πράγματα για τα οποία τον προειδοποίησε ο Θεός, υπάκουσε σ' αυτόν κι έκανε την κιβωτό για να σώσει την οικογένειά του»(Εβρ. 11, 7)· ο πατριάρχης Αβραάμ τόσο φόβο έδειξε προς τον Θεό, ώστε έσπευσε να θυσιάσει τον μονογε-νή του υιό Ισαάκ, τον οποίον ο ίδιος ο Θεός του υπέδειξε. Ο εγγονός κατόπιν του Ισαάκ, ο Ιωσήφ, έχοντας τον θείο φόβο, δεν υπάκουσε στις προτάσεις της κυρίας του για να κάνει την αμαρτία και είπε: «πώς θα κάνω αυτή την πονηρή πράξη και να αμαρτήσω ενώπιον του Θεού;» (Γέν. 39,9), με αποτέλεσμα να κλεισθεί στη φυλα-κή. Αλλά ο Πανάγαθος και Δίκαιος Θεός τον έβγαλε από εκεί και τον δόξασε.

Μια διδακτική ιστορία

Και πριν τελειώσουμε αυτό το λόγο θα σημειώσουμε μια σχετική ιστορία που συνέβη σ' ένα χωριό της πατρίδας μας:

Κάποιος χριστιανός είχε αιχμαλωτισθεί πολύ από την κακή συνήθεια της κλοπής. Κάποτε, την περίοδο του θερισμού, βλέποντας το αγρόκτημα ενός πλουσίου να είναι γεμάτο θημωνιές από σιτάρι, αποφάσισε να το κλέψει. Ετοίμασε και έζευξε τις αγελάδες στην καρότσα και την νύκτα ετοιμάσθηκε για τον σκοπό του. Τότε η κορούλα του 5-6 ετών άρχισε να κλαίει θέλοντας να ανέβει και εκείνη στην καρότσα, επειδή της άρεσε ο περίπατος με τα ζώα. Ο πατέρας της για να την καθησυχάσει, την επήρε στην αγκαλιά του και την ανέβασε στην καρότσα. Έτσι ξεκίνησαν τα μεσάνυκτα για το ξένο κτήμα. Φθάνοντας εκεί, άφησε τις αγελάδες στην άκρη του χωραφιού και, επειδή ήταν πανσέληνος η νύκτα, παρατηρούσε δεξιά-αριστερά, μήπως δει κανέναν και τον αντιληφθεί κάνον-τας την κλοπή. Και, επειδή δεν είδε κανέναν, άρχισε να μεταφέρει χερόβολα από τις θημωνιές στην καρότσα του. Τότε η κόρη του παρακινουμένη μάλλον από το Θεό, του είπε: «Πατέρα, κοίταξες σ' όλα τα μέρη, αλλά ξέχασες να κοιτάξεις και προς τον ουρανό». Τότε εκείνος την ρώτησε: «Γιατί να κοιτάξω στον ουρανό, παιδί μου;». Και η κόρη του είπε: «Ίσως θα ήταν καλό να κοιτάξεις και προς τον ουρανό, διότι στ' άλλα μέρη είδα ότι τα παρατήρησες με προσοχή». Τότε ο πατέρας της σκεπτόμενος τα λόγια της κόρης του, και φοβούμενος τον Θεό, σιώπησε. Μετά πήρε τα κλεμμένα χερόβολα, τα επέστρεψε στον τόπο τους και με την καρότσα επέστρεψαν στο σπίτι τους έχοντας την συνείδησή του αναπαυμένη.

Αφού διηγήθηκε τα γεγονότα στη γυναίκα του, η οποία ήταν πιστή χριστιανή και τον εμπόδιζε πάντοτε σε τέτοια έργα, της είπε στο τέλος: «Έχεις το λόγο μου, γυναίκα, ότι απ' αυτή τη νύκτα εγώ δεν θα ξανακλέψω σ' όλη μου τη ζωή. Από τώρα θα κοιτάζω πρώτα στον ουρανό, διότι γνωρίζω ότι τα μάτια του Θεού βλέπουν όλα τα έργα μας».

Έτσι ο άνθρωπος αυτός ελεγχόμενος από το φόβο και την πανταχού παρουσία του Θεού, εγκατέλειψε για πάντα την κλοπή. Κατόπιν πηγαίνοντας σ' ένα καλό Πνευματικό, εξομολογήθηκε και διορθώθηκε στη ζωή του.

Είθε να δώσει ο Καλός Θεός, όταν και εμείς ως αμαρτωλοί πειραζόμαστε, να κοιτάζουμε πρώτα προς τον ουρανό, προς τον Θεό, ο Οποίος βλέπει όλα τα έργα μας και έτσι να επιτελούμε στη ζωή μας μόνο το άγιο θέλημά Του.

(Ιερομονάχου Κλεόπα Ηλίου, Πνευματικοί Λόγοι, εκδ. Ορθόδοξος Κυψέλη, σ. 23-29)